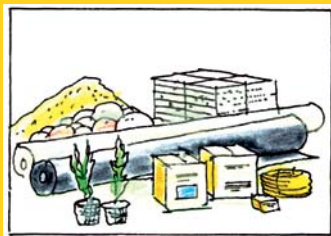

SÅ BLIR DAMMEN ETT

FÖRBEREDELSE

➤ De redskap som behövs för ett dammbygge känner du igen från det vanliga trädgårdsarbetet. Viktigast är spade, spett, kratta, skottkärva, måttband samt vattenpass med rätbräda. Du behöver också en kniv, en sax och ett långt, färggrant rep att lägga ut som formmarkering på marken.

- Sand och grus
- Stenar och trädgårdsplattor
- En gummiduk som är något större än dammytan
- Skyddsduk
- Cirkulationspump av dränktyp samt filter och slang
- Trädgårdsbelysning på låg stolpe med lågvoltstransformator
- Växter, fiskar och vatten.

⌚ Vi har skissat på en damm på cirka 6 kvm, 2 x 3 meter och med ett djup på 0,8 meter. Inskaffande av allt material tar sannolikt en dag. Räkna sedan med handgrävning en dag, placering av dukar, sandlager och plattor en dag. Arrangemang av stenar, växter och belysning samt vattenfyllning tar minst en dag. Totalt får du alltså räkna med minst fyra dagars jobb, kanske så mycket som 1 vecka.

💰 Att anlägga en trädgårdsdamm kostar en slant, men effekten av en fin damm är i regel så pass stor att priset i allra högsta grad får ses som överkomligt. Så här har vi räknat i vårt exempel:

Gummiduk 5,2x4,2 m	2 200 kr
Skyddsduk	500 kr
Belysning	1 000 kr
Pump o filter	1 500 kr
Elarrangemang	1 000 kr
Sten o plattor	2 000 kr
Växter + div.	2 000 kr
Totalt	ca 10 200 kr

🐟 Fyll dammen med regnvatten från taket via stuprör och tunna.

Ett projekt av typen trädgårdsdamm börjar som de flesta andra projekt på ritbordet. Planera läge, storlek och form så att dammen får den effekt i trädgården som du vill att den ska ha.

Detsamma gäller planeringen av själva arbetet. Ska du köpa en färdig plastform eller, som i vårt exempel, bygga själv med gummiduk? Var ska den överblivna jorden läggas? Ska du ha fiskar i dammen? I så fall behöver de solljus under åtminstone fem timmar per dag.

Fråga också byggnadsnämnden på din ort om bygglov behövs (ofta behövs det inte för anläggningar mindre än 10 kvm).

Vår damm på 6 kvadratmeter har en lätt oval svängd form och ett uppbyggt stenparti för returvattnet. Där finns också belysning och en fond av växter. Runt dammkanten ligger stadiga trädgårdsplattor.

Till sist: Kom ihåg att småbarn och vattendamm är en farlig kombination. Om du har små barn är det bättre att vänta med det stora dammbygget ett par år och kanske i stället satsa på en minidamm eller ett fågelbad.

Av Leif Qvist

GOD PLANERING ÄR A OCH O

Fiskar kräver minst 6 kvm yta på dammen och många växter behöver åtminstone ett djup på 20–40 centimeter för att trivas. De populära näckrosorna behöver ungefär 80 cm djup. Höga växter planteras på norrsidan för att inte skugga solljuset. En asymmetrisk dammform känns naturlig medan en rektangulär form ofta passar bra i en i övrigt symmetrisk formträdgård.

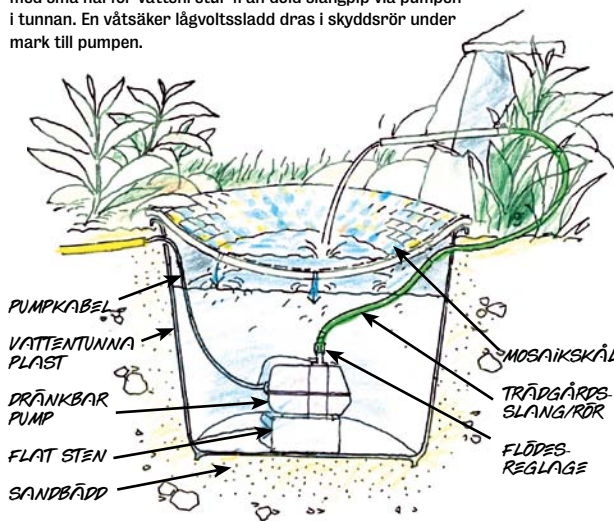
KLASSISKT FÅGELBAD

Om du inte har plats för en riktig vattendamm finns det andra alternativ. Ett fågelbad är det enklaste vattenarrangemanget, och i kombination med någon växt och vackra stenar lockar det dit fåglar som badar och dricker. Det stillastående vattnet måste emellertid bytas ibland och fatet ska rengöras.

MINIATYRMODELLEN

En annan modell med fint vattenporl kan enkelt göras med en nergrävd mindre plasttunna som rymmer vatten och pump. Ovanpå, vid markytan, täcks tunnan av ett vackert mosaikfat med små hål för vattenretur från dold slangpip via pumpen i tunnan. En vätsäker lågvoltssladd dras i skydds rör under mark till pumpen.

DAMMSKÖTSEL

Höst: Fisken går i vinterdvala vid vattentemperatur som understiger plus 10 grader. Rensa upp bland växterna. Lägg ut ett lövskyddsnet över dammen.

Vinter: Ta upp pump och filter för rengöring och infrysning. Lägg i en eventuell värmare om du inte vill att is ska täcka hela dammen.

Vår: Fiskarna vaknar ur vinterdvala och behöver matas. Ta bort lövnätskyddet. Lägg i pump och starta vattencirkulationen.

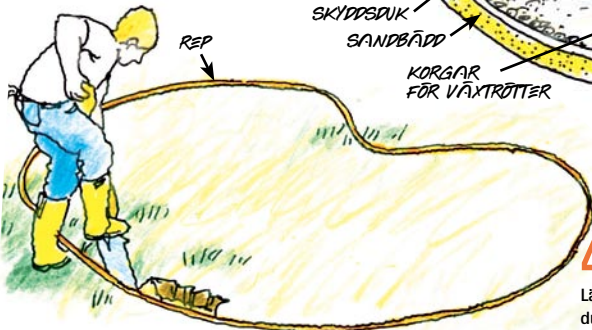
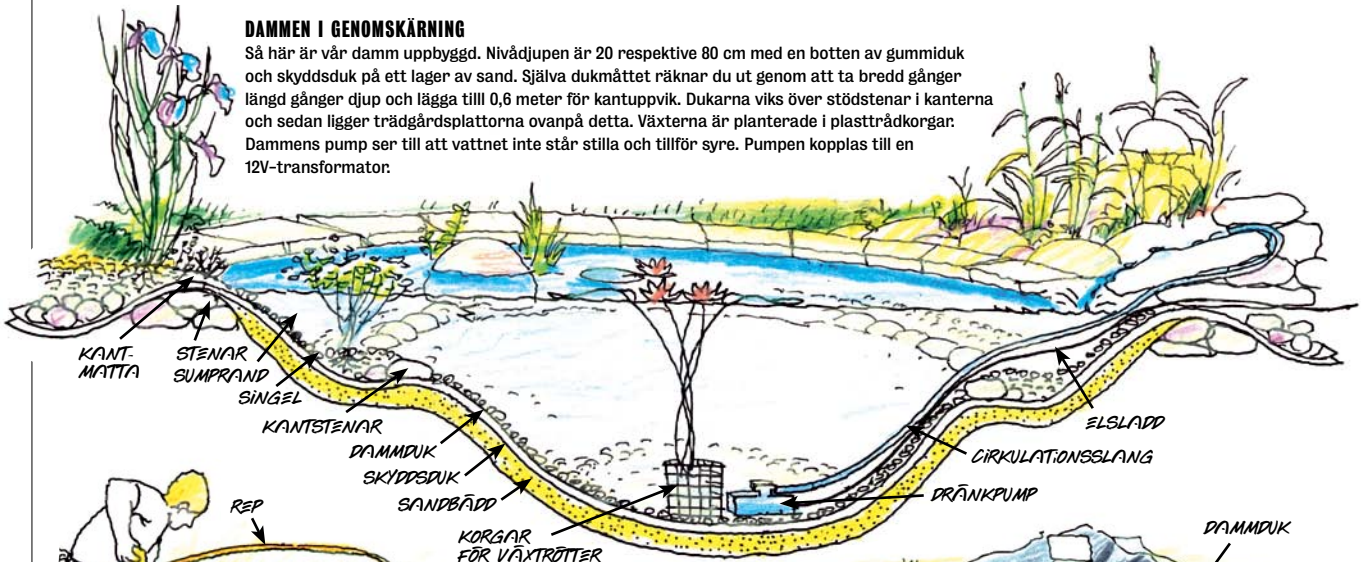
Sommar: Njut av din trädgårdsdamm!

SMYCKE I DIN TRÄDGÅRD

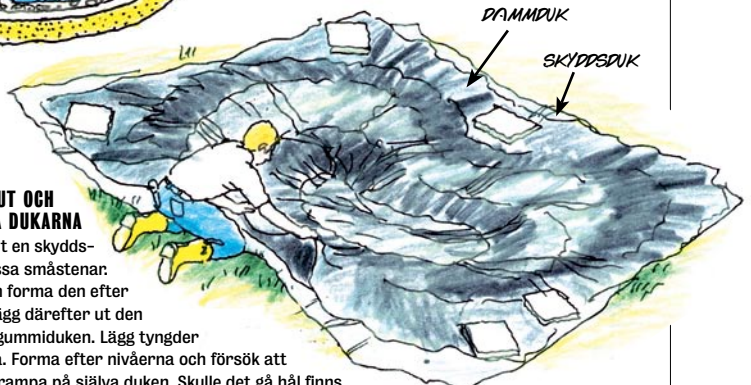
DAMMEN I GENOMSKÄRNING

Så här är vår damm uppbyggd. Nivådjupen är 20 respektive 80 cm med en botten av gummiduk och skyddsduk på ett lager av sand. Själva dukmattet räknar du ut genom att ta bredd gånger längd gånger djup och lägga till 0,6 meter för kantuppvik. Dukarna viks över stödstenar i kanterna och sedan ligger trädgårdsplattorna ovanpå detta. Växterna är planterade i plasttrådkorgar. Dammens pump ser till att vattnet inte står stilla och tillför syre. Pumpen kopplas till en 12V-transformator.

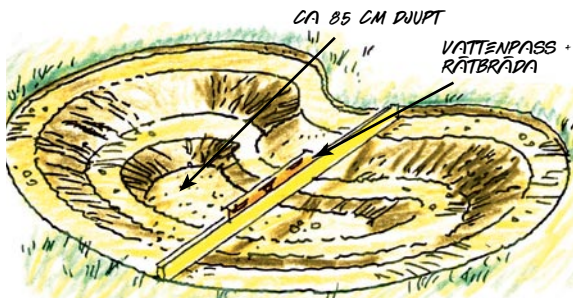
1 MÄTTA UT DAMMENS YTA

Lägg ut ett färggrönt rep och prova ut dammens storlek och form så att det överensstämmer med dina ursprungliga planer:

4 LÄGG UT OCH FORMA DUKARNA

Lägg först ut en skyddsduk mot vassa småstenar. Tryck ut och forma den efter nivåerna. Lägg därefter ut den vattentäta gummiduken. Lägg tyngder på kanterna. Forma efter nivåerna och försök att undvika att trampa på själva duken. Skulle det gå hål finns visserligen reparationsats för limning som vid en cykelpunktering, men det är onödigt jobb som går att undvika.

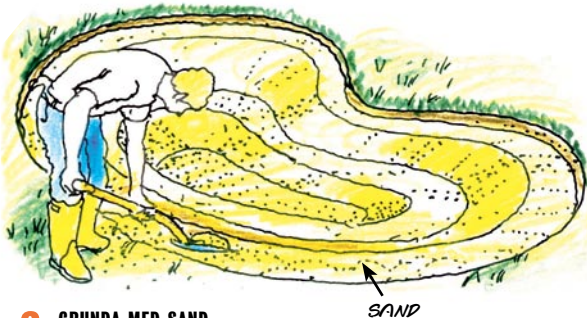
2 GRÄV, GRÄV, GRÄV!

Gräv ur för dammen. Kolla med vattenpass och rätbräda att nivåerna blir vågräta med sluttande sidor mellan nivåerna. Gräv samtidigt för belysningsladdens skydds rör. Om du kan ta in en minigrävmaskin på tomten går arbetet betydligt fortare, men det är fullt görbart att gräva för hand.

5 FYLL PÅ MED STEN OCH MARKSTEN

Placera ut stora och små stenar samt kantplattor så att de ligger stadigt. Lite större kantstenar läggs på nivålagrens framkanter som håller mindre stenar på plats. Arrangera markstenar så att vattenreturslangen inte syns. Skär rent samtliga dukkanter.

3 GRUNDA MED SAND

Fyll ut ett sandlager på cirka 5 centimeter i hela gropen. Jämna ut så att gropens nivåer och sluttningarna bibehålls.

6 SMYCKA MED VÄXTER

Arrangera växter och fyll på vatten vart efter. Släpp i eventuella fiskar.